

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

(Представлено к.е.н, проф. Мороз Ю.Ю)

Стаття зосереджена на дослідженні обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. У статті досліджено порядок облікового відображення розрахунків з постачальниками та підрядниками та запропоновано шляхи удосконалення облікового процесу формування розрахунків.

Ключові слова: *постачальники та підрядники, бухгалтерський облік, розрахунки, інформаційне забезпечення.*

Постановка проблеми. Господарська діяльність будь-якого суб'єкта господарювання пов'язана з використанням коштів, матеріальних і нематеріальних цінностей. Основою їх безперервного кругообігу є господарські процеси. Однією з важливих передумов подальшої діяльності підприємства є процес постачання, що тісно пов'язаний з розрахунковими операціями, які можуть призводити до утворення зобов'язань. Через різницю у часі між моментами постачання та сплати за рахунками у підприємства виникає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Даний вид зобов'язань є тимчасово вільними обіговими коштами та здійснює суттєвий вплив на фінансову стійкість та платоспроможність суб'єкта господарювання. Тому їх розмір потрібно ретельно контролювати. Причиною виникнення значної кредиторської заборгованості часто стає недосконалість розрахунків з постачальниками та підрядниками, недбалість працівників, шахрайство та зловживання службовими повноваженнями. Як наслідок – порушення фінансової й розрахункової дисциплін. Тому правильне, ефективне та своєчасне ведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, достовірне відображення облікової та аналітичної інформації набуває великого значення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженням питання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками приділяли увагу низка вітчизняних науковців і практиків, зокрема Ф. Ф. Бутинець, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна, Киян А.В., Ярмолюк О.Ф.

Метою статті є дослідження обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками з метою його удосконалення.

Викладення основного матеріалу. Розрахунки з постачальниками та підрядниками займають вагомe місце в системі розрахункових операцій, а також є найважливішою складовою бухгалтерської діяльності, оскільки вони впливають на формування основної частини грошових надходжень підприємств.

В Україні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації щодо зобов'язань та її розкриття у фінансовій звітності визначені П(С)БО 11 «Зобов'язання» [1]. У міжнародній практиці порядок визначення та відображення короткострокових зобов'язань визначається відповідно до МСБО 1 «Подання

фінансових звітів»[2], МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [3].

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги може бути як позитивним елементом фінансово-господарської діяльності, так і негативним. Порівняно із зобов'язаннями за отриманими кредитами банків, векселями, облигаціями, вона є «дешевою» заборгованістю. Також виникає можливість користуватися коштами інших підприємств. З іншого боку, якщо величина кредиторської заборгованості є досить великою, то відбуватиметься зниження платоспроможності суб'єктів господарювання. Це може стати причиною відмови інших підприємств та фінансових структур від співпраці.

Основною причиною виникнення розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками є укладення договору. При цьому виникає юридичне зобов'язання, яке не відображається на рахунках бухгалтерського обліку та в балансі. Його відображення в обліку розпочнеться у тому випадку, коли суб'єкти господарювання, що уклали договір, перейдуть до виконання взятих на себе обов'язків та за наявності умов відповідно до П(С)БО 11 [1]: оцінка зобов'язання має бути достовірно визначена; існуватиме ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок погашення зобов'язання. У випадку невиконання укладеного договору, така ситуація може призвести до штрафних санкцій.

Виконання своєчасної перевірки розрахунків з постачальниками та підрядниками, попередження прострочення кредиторської заборгованості повинні бути основою в організації їх обліку.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконанні роботи і надані послуги ведеться на рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". За кредитом рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" відображається заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, за дебетом — її погашення, списання тощо.

Рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" має такі субрахунки:

- 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками";
- 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками".
- 633 "Розрахунки з учасниками ПФГ"

На субрахунку 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками" ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками.

На субрахунку 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками" ведеться облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником та підрядником в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату.

Облік розрахунків на підприємствах має бути чітко контрольований. Причому не тільки на кінцеві звітні дати, що забезпечується засобами фінансового обліку, а й у будь-який момент за потреби управління.

Основними джерелами даних для контролю розрахункових відносин за товарними операціями є первинні документи з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. При купівлі товарів укладається договір купівлі-продажу.

Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками проводяться на підставі документів постачальника:

- накладних;
- рахунків-фактур;
- актів приймання-передачі виконаних робіт (наданих послуг);
- податкових накладних;
- товарно-транспортних накладних;
- акт приймання.

Оприбуткування імпортованих товарів на склад покупця проводиться на підставі:

- зовнішньоекономічного договору купівлі-продажу,
- вантажної митної декларації,
- приймального акту та акту експертизи торговельно-промислової палати,

Комерційних документів:

- рахунків-фактур;
- транспортних накладних

При здійсненні розрахунків у іноземній валюті складається довідка бухгалтерії про наявність курсових різниць при перерахуванні заборгованості.

При виявленні недостачі або дефекту товарів приймання не припиняється, а складається рекламацийний акт, в якому зазначаються наступні реквізити: особи, які беруть участь в прийманні; дата, час початку та закінчення приймання, місце складання акту; номер контракту, місця партії; найменування, адреса, країна постачальника; найменування товару, номер коносаменту, номер накладної та інших документів; найменування покупця; кількість товару з кожної позиції асортименту; невідповідність якості, комплектності та іншим даним супровідних документів; стан тари, упаковки та маркування тари.

Документи, які оформлюються при перерахуванні коштів, залежать від форми розрахунків:

- платіжне доручення,
- аккредитив
- та інші платіжні документи.

В цілому раціональна організація обліку потенційних постачальників та стану розрахунків з ними сприяє зміцненню договірної і розрахункової дисципліни, виконанню зобов'язань по поставках продукції в заданому асортименті і якості, підвищенню відповідальності за дотримання платіжної дисципліни, скороченню дебіторської та кредиторської заборгованості, прискоренню оборотності обігових коштів а, відтак, поліпшенню фінансового стану підприємства.

Висновки. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками повинна забезпечити: своєчасну перевірку розрахунків з постачальниками та підрядниками; попередження прострочки кредиторської заборгованості.

З метою покращення обліку розрахунків з постачальників та підрядників пропонуємо деякі пропозиції для удосконалення обліку:

1. Необхідно проводити аналіз складу і структури дебіторської і кредиторської заборгованості по конкретних постачальникам і підрядником, а також щодо термінів утворення заборгованості або терміни їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів до її стягнення.

2. Ввести документообіг, так як дані про терміни погашення заборгованості мають бути регулярними і оперативними.

3. Для вдосконалення контролю обов'язковим є проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Список використаної літератури:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 8 жов- тня 1999 р. № 237 [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.dtk.com.ua/debet/ukr>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

4. Бугинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит". -3-тє видання доповнене і перероблене.- Житомир:ЖІТІ, "Рута",2002.-554с.

References:

1. The provisions of (standard) buhgalterskogo obliku 11 "Zobov'yazannya": mandate Ministerstva finansiv Ukraine od 8 zhov- tnya, 1999. Number 237 [Electron resource] - Access mode <http://www.dtk.com.ua/debet/ukr>

2. Mizhnarodny standard buhgalterskogo obliku 1 "filed finansovih zvitiv". - [Electron resource]. - Access mode: <http://zakon1.rada.gov.ua>

3. Mizhnarodny standard buhgalterskogo obliku 37 "Zabezpechennya, neperedbacheni zobov'yazannya that neperedbacheni assets." - [Electron resource]. - Access mode: <http://zakon1.rada.gov.ua>

4. Butinets FF Teoriya buhgalterskogo obliku: Pidruchnik for studentiv vuziv spetsialnosti 7.050106 "Obl_k i audit" .- 3 te Vidanov dopovnene i pereroblene.-Zhitomir: ZHITI, "Ruta", 2002.-554s.

КОЗЕЛ Іванна Петрівна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.